

Zápis

z obhajoby disertační práce pana **Mgr. Jana Slavička**

konané dne **3. července 2015**

Téma práce: „**Ze světa podnikání do světa plánované distribuce. Sonda do vývoje českého spotřebního družstevnictví v letech 1945-1956 (kraj Ústí nad Labem).**“

Přítomní: Prof. PhDr. Zdeněk Jindra, CSc., Prof. PhDr. Marcela Efmertová, CSc., Doc. PhDr. et JUDr. Jakub Rákosník, Ph.D., PhDr. Jan Hájek, CSc., oponent Prof. PhDr. Drahomír Jančík, CSc., oponent Prof. PhDr. Jiří Kocian, CSc., školitel Prof. PhDr. Eduard Kubů, CSc.

Předseda komise **prof. Jindra** zahájil obhajobu a představil přítomným kandidáta a uvedl jeho disertační práci. Následně představil komisi pro obhajobu. Poté předal slovo školiteli prof. Kubů.

Prof. Kubů představil doktoranda a seznámil komisi s uchazečem a jeho disertační prací. Zdůraznil zájem kandidáta o moderní hospodářské, sociální i politické dějiny a jeho multidisciplinární přístup v rámci odborné a vědecké činnosti, připomněl i pedagogickou činnost kandidáta. Zdůraznil, že pro vypracování disertační práce bylo nutno zpracovat množství často obtížně dostupných pramenných dokumentů. Ocenil, že kandidát zvládl propojit svůj částečně mimoakademický pracovní život s odpovědnou vědeckou prací při zpracování disertace. Školitel doporučil disertační práci ke kladnému obhájení.

Kandidát **Mgr. Slaviček** seznámil přítomné se svou disertační prací. Vypracoval přehlednou prezentaci, která zahrnovala základní teze jeho práce. Představil předmět svého výzkumu i metodologii bádání. Zdůraznil hlavní otázky, na něž jeho práce odpovídá. Seznámil přítomné rovněž se stavem pramenné základny ke studiu problematiky (prameny, literatura), s konceptualizací své práce a s výsledky svého bádání, kde se věnoval zejména otázkám územně-organizační struktury spotřebních družstev, jejich rolí v československé ekonomice ve zkoumaném období, jejich vztahům s KSČ a jejich hospodářské činnosti. Závěry: v letech 1945-48 dochází k omezení tradiční hospodářské role spotřebního družstevnictví při zachování funkce sociální, politické a distribuční.

Předseda **prof. Jindra** komise požádal kandidáta o zdůvodnění časového vymezení zkoumané problematiky, zejm. s důrazem na rok 1956. J. Slaviček připomněl, že v roce 1956 dochází k výrazné změně v čs. Hospodářství. Poté prof. Jindra vyzval oponenty k představení svého hodnocení a předal slovo oponentovi prof. Kocianovi.

Oponent **prof. Kocian** seznámil přítomné se svým hodnocením předložené disertační práce. Zdůraznil, že autorovi se podařilo... viz posudek.

Oponent **prof. Jančík...**

Předseda prof. Jindra následně předal slovo Mgr. Slavičkovi k vyjádření k posudkům oponentů.

Mgr. Slaviček poděkoval za podnětné připomínky oběma oponentům. V otázce příliš „širokého rozkročení“ práce uvedl, že pro čtenáře práce méně obeznámeného s problematikou spotřebního družstevnictví považoval za vhodnější úvod do problematiky do práce zahrnout.

Pokud jde o problematiku „doby okupační“, kandidát s připomínkou souhlasí a hodlá do případné publikované verze práce tuto tematiku doplnit.

Zmrhal a jeho činnost a ÚRD – dlouho nemá právní zakotvení, navíc je celá řada pramenů i v archivu nezpracovaných a fakticky nedostupných. A. Zmrhal byl podle Mgr. Slavička přesvědčený komunista, nicméně připomíná, že všichni individuální aktéři se musí vždy vyrovnat s určitou danou konkrétní situací.

Volný výkup

Prof. Jindra - položil otázku případné existence dalších pramenů, např. pozůstalostí apod.

Mgr. Slaviček – kvazitržní vztahy – opět nedostatek pramenů.

Distribuční role – proč před ekonomickou? ,

Diskuse:

Prof. Jindra zahájil diskusi a zdůraznil úvodní kapitolu pojednávající o historii družstevnictví. Položil otázku, zda v roce 1945 došlo k přerušení vývoje čs. spotřebního družstevnictví, nebo zda aspoň do roku 1948 zůstala zachována kontinuita tohoto vývoje. Dále vznesl dotaz, zda by bylo možno zkoumat profily představitelů družstevnictví. **Mgr. Slaviček** vysvětlil, že na centrální úrovni jistá kontinuita byla zachována (1942-1948 Svaz spotřebních družstev), zatímco na úrovni jednotlivých družstev je tato kontinuita menší (některá družstva na území protektorátu přetrvávala, zatímco na územích odtržených od Československa naopak zanikla a byla vytvořena znovu). Pokud jde o profily družstevních představitelů – na centrální úrovni by asi možné bylo, nicméně pramenná základna je obtížně dostupná a nezpracovaná.

Prof. Jančík se vyjádřil k otázce selhání družstev jako center výkupu. Zde hrál roli tzv. „selský trh“ – na něm bylo možno prodávat fakticky za smluvní ceny, přičemž jako důraz uvádí tzv. bohatnutí vesnic před měnovou reformou.

Vztah centra a spotřeba obyvatelstva – mění se poměr výrobní spotřeby a spotřeby společenské.

Kvazitrh – není otázka obohacování se ale „hra o parametry“, fakticky forma vyjednávání a prosazování zájmů.

Restituční a dividendy

Mgr. Slavíček – selské trhy, spotřeba

Dr. Hájek zdůraznil přínos práce z hlediska hospodářského vývoje v daném období. Vzněl dotaz na zdůvodnění geografického zaměření práce na daný kraj a navrhl do budoucna případnou konfrontaci s jiným regionem. Dále položil otázku k problematice faktické možné nabídky produktů pro výkup v rámci regionu, kdy místy „nebylo co nabídnout.“ Zároveň nastínil drobné stylistické nedostatky práce.

Mgr. Slavíček zdůvodnil volbu regionu tím, že z něj pochází a má na něj osobní i odborné vazby, které mu umožnily přístup k pramenné základně pro práci. Sociální role... a role vůbec.

Prof. Jančík – připomíná, že v dané době bylo vše fakticky „otázkou politickou“.

Školitel **prof. Kubů** poděkoval za zajímavé a podnětné názory v diskusi. Zdůraznil, že charakter pramenů, které měl kandidát k dispozici, jsou prameny „zdola“ a že problematika družstevnictví pro KSČ byla otázkou periferní, často nedomyšlenou. Pro zajištění distribuční funkce tak fakticky došlo k využití instituce s funkcí tržní, aniž by však mohlo dojít k tvorbě zisku a případnému vytvoření opozičního ekonomicko-mocenského centra. Nelze ani předpokládat, že by byla některá témata vůbec obsažena v pramenné základně – v daném období bylo účastníkům jasné fungování určitých procesů, zatímco v současnosti o nich nemáme dostatek informací. Naopak prameny „shora“ kandidát neměl k dispozici.

Prof. Jančík zdůraznil, že moc ekonomická je vnímána v daném období jako základ pro potenciální moc politickou.

Prof. Jindra připomněl, že charakter pramenů je v socialistickém systému odlišný od pramenů dostupných v tržní ekonomice. Zároveň je k dispozici daleko větší množství pramenů, které logicky vyžaduje podstatně větší úsilí ke zpracování.

Prof. Jindra uzavřel diskusi s tím, že kandidát zvládl značné množství materiálu a nabídl náhled jak na regionální tak i na makroekonomické úrovni.

Hlasování:

Předseda komise prof. Jindra oznámil výsledky hlasování.

24.07.2015

prof. Jindra Jindra